

meta tmissu l-id t'ommu, inżilt qajla qajla gharkobtejjja fuq l-art hadra bin-nifel”.

Issa l-poeta beda jistrieħ u dik l-ghoqda li kienet qed tagħlas fuq qalbu u toħonqu, bdiet bil-mod-il-mod tinhall u tghib. Lejħ beda riesaq qajl qajl serħan il-qalb li kien tant ifittex u jixtieq.

“Siket il-“Jien” ġo fija.....”

“Hekk kif siket il-“Jien”, fuq mohħi u qalbi ġiet il-fewġa tas-sliem.....”

Hekk l-egojiżmu tiegħu neża' għal kollox il-libsa tas-supervja u ta' l-egħluq fiħ innifsu. Qawwi minn fejn kien gharkubbejħ mibdul u qisu bniedem iehor. U hawn ftakar li darba ommu qaltlu: “Il-Jien għadu tas-sewwa”. Dun Karm, li bħal Nietzsche ried iġib li Alla taħtu, joqtlu biex isaltan waħdu fuq il-ħsieb u l-imħabba tiegħu stess, bħal kull min ikun mimli passjonijiet ħżiena li jtiħom il-lala, Dun Karm issa beda jifhem dak kollu li kienet qaltlu qabel ommu:

“..... Jekk trid ġo ħsiebek

is-sliem u l-hena ġewwa qalbek, emmen”.

U b'dil-kelma 'emmen', Dun Karm issa qed iwaqqa' u jarmi dawk il-ħsibijiet kollha li kienu għaddewlu minn mohħu qabel. Issa qed jara li l-argumenti u t-tmaħħiħ tiegħu ma kinux ħlief allat foloz u bla sens li kontra tagħhom jipprietka l-ewwel Kmandament. Qabel, Dun Karm kien miexi ħażin. Kien jaħseb biss fil-werqa li qed taqa' bla ma kien jagħti kas tas-siġra, filwaqt li Alla mhux bħalu. Alla f'kollox jaħseb.

Dun Karm għaraf sewwa li 'temmen' tisser tiħad lilek innifsek u tagħraf li Alla sew u qawwa. Għax kollox jittbiddel, ħlief Alla. Issa Dun Karm qed jisimġħu sewwa 'l Alla, għax Alla għalhekk għamel 'il-bniedem fieragħ, ma jiswa' xejn mingħajru, biex ikollu jdur lejħ u b'hekk jimlih biħ innifsu. Xi jrid aktar il-poeta issa li għaraf lil Alla, u kważi messu b'idejħ b'mezz ta' ħsiebu u ta' qalbu?! Jonqsu biss li jtenni l-Innu ta' paċi u ta' ringrazzjament bħalma fit-Tempju ta' Ġerusalem Xmun tenna n-‘Nunc Dimittis’ tiegħu. Wara li għadda mill-wied mudlam ifittex u jistenna d-dawl tal-ħelsien, id-dawl, feġġlu bla ma kien jistennieh.

“Issa mexxini Int, ja Dawl tas-sema

Biex ma nergax fil-ġhama ta' kburiti”.

Rażżan fiħa, jrid jgħidlu l-poeta, il-Jien, l-egojiżmu tiegħi, biex tghix fija Int biss, waħdek.

Dun Karm itemm il-“Jien u Lilhinn Minnu” b'zewġ versi li jhaddnu l-poezija kollha u l-ħsus ta' qalbu u mohħu mixgħula bid-dawl ta' l-hena u tal-ħelsien:

“Issa mexxini Int, għax fik biss nagħraf il-ġhajb tal-“Jien” u l-ġmiel ta' “Lilhinn Minnu”.

Dun Karm għarqan u mixrub wara ġlieda bħal din f'ruħu wasal kuragġjuż u ferħan bħalma wasal ir-raġel xwejjah ta' Hemingway li fir-rumanz tiegħu: “The Old Man and the Sea” ipingħulna bħala bniedem li tqabad ma' huta kbira. Imma x'ġieb miegħu lejn ix-xatt? Biss l-iskelettru tagħha. Imma l-kuragġ u l-qawwa ma ntfewlux. Hekk Dun Karm, il-kuragġ tiegħu swielu ħajtu, imma wasal qawwi u shiħ għalkemm ruħu mqattgħa u ġhajjiena.

Bħalma rajna f'dil-poezija Dun Karm, bħall-filosfi u l-poeti eżistenzjalisti moderni jirrifletti l-inkwiet ta' qalb li mhi qatt kuntenta, tifttex dejjem li tgħarbel u tifhem il-ħolqien.

Minn Goethe sa Thomas Mann, minn Chateaubriand sa Mauriac u Blake, il-kittieba fix-xogħlijiet tagħhom m'għamlux ħlief jittraduċu fi kliemhom id-dwejjaq, l-'angoisse' ta' zmienhom, li huwa l-ġhelm ewlieni ta' l-eżistenzjalizmu. Ma' dawn nistgħu bil-libertà kollha ndaħħlu 'l Dun Karm li, bħal Berdiaeff, studja bir-reqqa kollha eżistenzjalista ta' dak li hu divin u ta' dak li hu uman.

ISMIJET TA' DWIELI U GĦENEB

(Jissokta ma' dak li deher taħt “Varia atque Breviora”

fl-aħħar ħarġa ta' “Il-Malti” ta' Ġunju).

Ta' A.C.

1. AWISTA BAJDA—minn dielja qadima. Għeneb tajjeb għall-ikel.
2. AWISTA SEWDA — Għeneb għall-ikel. (Tal. Agostinga nera).
3. BEZZULA BAJDA — Għeneb fin għall-ikel.
4. BEZZULA RATBA — Għeneb fin għall-ikel. Dielja tajba għal fuq il-kannizzati.
5. BEZZUL IL-BAQRA — Għeneb għall-ikel.
6. BUTTUNI DI GALLU — Għeneb għall-ikel.
7. BUTTUNI DI GALLU ISWED — Frott tajjeb għall-ikel.
8. KALABRIZA BAJDA jew SERKUŽAN ABJAD — Tajjeb għall-ikel.
9. KATLAN ISWED jew SPANJOL — Tajjeb għall-ikel.
10. KATLANA SEWDA — Tajba għall-ikel, ukoll għad-deżerta.
11. KATLANA BAJDA — Tajba għall-ikel.
12. DAMASKINA BAJDA u SEWDA—Tajba għall-ikel—frott fin.
13. GELLEWZA jew GELLEWZA SEWDA — Tajba għall-ikel.
14. GELLEWZA HOXNA TAL-MADLIENA — Varjetà tal-GELLEWZA SEWDA — Tajba għall-inbid.
15. GELLEWZA TWILA — Tajba għad-deżerta.
16. GORBIN jew GORBINA jew KORBIN (Għawdex) — Tajba għall-inbid.
17. GRINJOLA jew GRINJOLIN tal-BIŻBEŽIJA — Tajba għall-inbid.